

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

вул. Митрополита Василя Липківського, 45, м. Київ, 03035, тел. (044)251-62-62, факс (044)520-03-25
E-mail: slg@amcu.gov.ua Web: http://www.amcu.gov.ua Код ЄДРПОУ 00032767

18.01.2021 № 300-29/01-871

На № _____ від _____

**Комітет Верховної Ради України
з питань економічного розвитку**

Міністерство енергетики України

*Щодо розгляду проектів
законів № 4503, 4503-1*

Антимонopolний комітет України (далі - Комітет) на виконання доручення Прем'єр-міністра України від 12.01.2021 № 521/1/1-21 відповідно до звернення Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку від 11.01.2021 № 04-16/13-2021/3631 (вх. № 3-01/15 від 12.01.2021) (щодо надання експертних висновків до законопроектів) та статті 20-1 Закону України «Про Антимонopolний комітет України» опрацював проекти Законів України:

«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації положень законодавства Європейського Союзу про добросовісність, прозорість та запобігання спотворенню конкуренції на оптових ринках» внесений на розгляд Верховної Ради України народним депутатом України Л.А. Буймістер (реєстраційний № 4503 від 16.12.2020) (далі – законопроект 4503) та

«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації положень законодавства Європейського Союзу про добросовісність, прозорість та запобігання спотворенню конкуренції на оптових ринках» внесений на розгляд Верховної Ради України народним депутатом України А. Герусом (реєстраційний № 4503-1 від 31.12.2020) (далі – законопроект 4503-1)

та, в межах повноважень, повідомляє наступне.

До законопроекту 4503

201986 1. Підпунктом 6 пункту 4 Розділу I законопроекту пропонується розділ III після статті 20 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» доповнити статтю 20-1 «Виявлення зловживань на оптових енергетичних ринках».

Так, зокрема, пропонується передбачити в частині другій зазначеної статті Закону, що з метою виявлення та запобігання зловживанням на оптових енергетичних ринках Регулятор здійснює моніторинг торговельних операцій з оптовими енергетичними продуктами.

При цьому, проектом Закону не визначено, які дії можуть бути віднесені до зловживання на оптових енергетичних ринках, що за певних умов може створювати умови для вчинення антиконкурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю шляхом встановлення (створення) окремим суб'єктам господарювання або

групам суб'єктів господарювання несприятливих чи дискримінаційних умов діяльності порівняно з конкурентами.

2. Законопроект пропонується доповнити Закон України «Про ринок електричної енергії» та «Про ринок природного газу» поняттям «саморегулівна організація учасників ринку електричної енергії» та «саморегулівна організація суб'єктів ринку природного газу» як неприбуткове добровільне громадське об'єднання учасників ринку електричної енергії та ринку природного газу, яке в установленому порядку набуло відповідного статусу, та визначити їх мету, порядок та умови надання цим об'єднанням учасників відповідного ринку статусу саморегулівної організації, визначити її функції та права.

Тобто, згідно законопроекту в Україні може створюватися і діяти, відповідно до процедури визначеної цим Законом, саморегулівна організація учасників ринку електричної енергії та природного газу, що об'єднуватиме осіб, які здійснюють діяльність з виробництва, передачі, розподілу, постачання електричної енергії, природного газу та інших учасників відповідного ринку.

При цьому, метою діяльності саморегулівної організації учасників ринку електричної енергії, природного газу, зокрема буде сприяння ефективному функціонуванню відповідного ринку та формування узгодженої позиції суб'єктів ринку при розробці нормативних документів.

Підпунктом 7 частини п'ятої нової статті 10-1, якою пропонується доповнити Закон України «Про ринок електричної енергії», та підпунктом 7 частини п'ятої доповненої статті 4-1 до Закону України «Про ринок природного газу» передбачається, що саморегулівна організація на відповідному ринку має право брати участь у порядку, визначеному законодавством, у розробленні та обговоренні проектів нормативно-правових актів з питань регулювання, моніторингу та контролю на визначених ринках, надавати пропозиції, висновки щодо проектів нормативно-правових актів.

Водночас, також пропонується передбачити, що у встановленому законодавством порядку органи державної влади зможуть делегувати саморегулівній організації учасників відповідного ринку повноваження (функції), зокрема щодо розроблення та обговорення проектів нормативно-правових актів з питань регулювання, моніторингу та контролю у сфері енергетики.

Згідно з пунктом 4 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» законопроекту доручається НКРЕКП протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом розробити та затвердити:

порядок реєстрації саморегулівної організації на ринку природного газу та ринку електричної енергії;

положення про здійснення контролю за діяльністю саморегулівної організації.

Водночас в законопроекті не визначено, які саме органи державної влади зможуть делегувати саморегулівній організації учасників відповідного ринку повноваження (функції) та в якому саме визначеному законодавством порядку; ким здійснюватиметься контроль за діяльністю саморегулівної організації, у тому числі за делегованими їм органами державної влади повноваженнями, що за певних умов може призводити до координації (узгодження) поведінки на ринку під час провадження господарської діяльності, та створення умов для порушення законодавства про захист економічної конкуренції, шляхом вчинення антиконкурентних узгоджених дій на ринку.

3. Підпунктом 11 пункту 5 законопроекту пропонується Розділ XIV після статті 67 Закону України «Про ринок електричної енергії» доповнити новою статтею 67-1, та підпунктом 7 пункту 6 пропонується Розділ IV після Глави 9 Закону України «Про ринок природного газу» доповнити новою статтею 57-4, якою визначити **механізми підтримання ліквідності** на ринках електричної енергії та природного газу.

Оператор ринку (на ринку електричної енергії) - це та особа, яка професійно організовує операції з оптовими енергетичними продуктами на організованих торговельних майданчиках (на ринку природного газу). Оператори ринку зобов'язані забезпечити:

1) наявність механізмів підтримання **ліквідності** на:

ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку, організованому торговельному майданчику;

2) укладення договорів про виконання функцій маркет-мейкера з:

учасниками ринку (учасниками оптового енергетичного ринку), діяльність яких згідно з критеріями, встановленими оператором ринку, підтримує ліквідність на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку;

суб'єктами ринку природного газу (учасниками оптового енергетичного ринку), діяльність яких згідно з критеріями, встановленими торговельним майданчиком, підтримує ліквідність на ринку природного газу.

Оператор ринку (на ринку електричної енергії) та особа, яка професійно організовує операції з оптовими енергетичними продуктами на організованих торговельних майданчиках (на ринку природного газу), забезпечує наявність механізмів підтримання ліквідності шляхом розроблення та публікації на своєму веб-сайті відповідного внутрішнього документа.

На підставі такого внутрішнього документа оператор ринку, особа, яка професійно організовує операції з оптовими енергетичними продуктами на організованих торговельних майданчиках, зобов'язаний укласти з учасниками ринку (учасниками оптового енергетичного ринку) **договір про виконання функцій маркет-мейкера.**

При цьому маркет-мейкером вважається особа, яка на постійній основі готова за власний рахунок та за встановленими нею цінами укладати договори купівлі-продажу на ринку «на добу наперед», внутрішньодобовому ринку та ринку природного газу.

Враховуючи викладене, з метою державного регулювання, моніторингу та контролю за діяльністю учасників оптового енергетичного ринку та уникнення можливості порушень законодавства про захист економічної конкуренції шляхом зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку визначених частиною другою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції». пропонуємо передбачити затвердження Регулятором в установленому порядку:

механізмів підтримання ліквідності на оптовому енергетичному ринку,

визначення механізмів підтримання ліквідності на ринках електричної енергії та природного газу,

а також орієнтовні умови договорів, які будуть укладатися з маркет-мейкером, що за певних умов може створювати підстави для порушення законодавства про

захист економічної конкуренції шляхом зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку, визначених частиною другою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

До законопроекту 4503-1

Розділом I законопроекту пропонується доповнити статтю 20 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» після частини другої новою частиною такого змісту «Антимонопольний комітет України за погодженням з Головою Антимонопольного комітету України може бути залучений Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, до розслідувань порушень на оптовому енергетичному ринку».

Пунктом 2 розділом III пропонується внести до частини четвертої статті 6 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» (далі – Закон) зміни, відповідно до яких Регулятор взаємодіє з Антимонопольним комітетом України у процесі моніторингу та під час проведення Регулятором або іншим органом розслідувань порушень щодо функціонування ринків електричної енергії та природного газу.

Під час проведення розслідування Регулятор має право, зокрема, залучати до розслідування Антимонопольний комітет України (згідно запропонованої пунктом 7 розділу III нової статті 20-1 до Закону).

На підставі зазначеного, слід зазначити про наступне.

Антимонопольний комітет України є державним органом із спеціальним статусом, метою діяльності якого є забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель.

Особливості спеціального статусу Антимонопольного комітету України обумовлюються його завданнями та повноваженнями, в тому числі роллю у формуванні конкурентної політики, та визначаються **Законом України «Про Антимонопольний комітет України»**, іншими актами законодавства (стаття 1 Закону України «Про Антимонопольний комітет України»).

Діяльність щодо виявлення, запобігання та припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції, в тому числі законодавства про захист від недобросовісної конкуренції, проводиться Антимонопольним комітетом України, його органами та посадовими особами з **додержанням процесуальних засад, визначених законодавчими актами України про захист економічної конкуренції** (стаття 23 Закону України «Про Антимонопольний комітет України»).

Відповідно до статті 5 зазначеного Закону Комітет здійснює свою діяльність відповідно до:

Конституції України,
законів України «Про захист економічної конкуренції», «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», цього Закону,
інших законів та нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до цих законів.

Законодавство про захист економічної конкуренції ґрунтується на нормах, установлених Конституцією України, і складається із Законів України «Про захист

економічної конкуренції», «Про Антимонопольний комітет України», «Про захист від недобросовісної конкуренції», інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до цих законів (частина перша статті 3 Закону України «Про захист економічної конкуренції»).

Прийнятим нормативно-правовим актом, відповідно до Законів України «Про захист економічної конкуренції», «Про Антимонопольний комітет України», «Про захист від недобросовісної конкуренції» є Правила розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), які визначають окремі особливості порядку розгляду заяв, справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, у тому числі про захист від недобросовісної конкуренції органами Антимонопольного комітету України, встановлюють порядок перевірки та перегляду рішень органів Комітету в цих справах (розпорядження Антимонопольного комітету України від 19.04.1994 № 5 (в редакції розпорядження Антимонопольного комітету № 169-р, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 06.05.1994 за № 90/299) (далі – Правила розгляду заяв і справ).

Відповідно до статті 19 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» посадові особи Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень керуються лише законодавством про захист економічної конкуренції і є незалежними від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб. Втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у діяльність Антимонопольного комітету забороняється.

Крім того, положення Регламенту 1227/2011/ЄС не містять норм, що передбачають залучення антимонопольних органів до розслідувань, які здійснює Регулятор.

Враховуючи викладене, залучення Антимонопольного комітету України до розслідування порушень на оптовому енергетичному ринку є таким, що не узгоджується із законодавством про захист економічної конкуренції та не може бути підтриманим Комітетом.

Крім того, законопроект не визначено, які дії можуть бути віднесені до **зловживання на оптових енергетичних ринках**, що за певних умов може створювати умови для вчинення антиконкурентних дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю шляхом встановлення (створення) окремим суб'єктам господарювання або групам суб'єктів господарювання несприятливих чи дискримінаційних умов діяльності порівняно з конкурентами.

Голова Комітету

О. ПШЦАНСЬКА